

OPIEKA I WYCHOWANIE W RODZINIE I POZA RODZINĄ

Bogusława Gawel

Uwarunkowania czytelnictwa prasy wśród wychowanków internatu szkół zawodowych

Prasa jest jednym z najbardziej popularnych środków masowego przekazu. Bogato ilustrowane magazyny, wydania gazet, dostarczające w ciągu kilku godzin sensacyjnych wiadomości, są nieodłącznym atrybutem obrazu współczesnego życia. Historia czasopiśmiennictwa rozpoczyna się jednak dużo wcześniej niż początek tzw. ery "kultury masowej".

Już w wieku XVII, kiedy w całej Europie informacje o ważnych wydarzeniach przekazywane były nie drogą osobistych kontaktów ale właśnie poprzez prasę, działał ten sam mechanizm, stanowiący do dziś podstawę funkcjonowania najbardziej współczesnych dróg przekazu, jednak z racji ekonomicznych i politycznych jego oddziaływanie nie miało dużego zasięgu. Fakt ten odbił się na specyficie czasopiśmiennictwa. Zawążyła tu także sprawa tradycji w zakresie komunikowania myśli ludzkich za pomocą druku. Trzeba jednak zaznaczyć, że funkcja spełniana przez czasopisma jest o wiele mniej jednolita niż funkcja książki. Przyczyną tego jest aktualność informacji, plastyczność w dostosowywaniu się do gustów i upodobań kręgu odbiorców. Czasopisma z większą łatwością dopasowują swój charakter do bieżących potrzeb czytelników.

Bardziej jednak niż pozostałe środki masowego przekazu prasa opiera się na wypracowanym od wieków modelu komunikowania. "Przechwytuje wizualne formy kontaktu z odbiorcą rezygnując często ze słowa na korzyść rysunku czy barwy, ale podobnie jak książka stwarza możliwość powrotu do przekazywania treści, zwiększając przez to trwałość wpływu"¹. Poza tym - można powiedzieć - konkretne czasopisma na skutek swej charakterystycznej tradycji wyrastały z potrzeb określonych środowisk społecznych i dla nich w pierwszym rzędzie bywały przeznaczone.

Czasopisma związane z określonymi kręgami czytelników często mają z nimi kontakt bardziej osobisty, poparty indywidualną korespondencją i spotkaniami. Ulubione czasopismo nie jest więc bezosobową instytucją przekazującą anonimowym odbiorcom różnorodne treści, a staje się zaprzyjaźnionym, choć osobiście nieznanym "panem czy panią redaktor", którym powierza się własne przemyślenia. Sytuacja ta ma bardzo duże znaczenie zarówno dla psychologii odbioru czasopisma, jak i jego społecznego wyrazu. Nie tylko wpływa na zakres korespondencji, którą większość redakcji prowadzi w formie działu stanowiącego integralną część ukazującego się czasopisma oraz indywidualnych odpowiedzi na listy, lecz także kształtuje sposób przekazywania i układ treści. Współczesne badania amerykańskie wykazują, że skuteczność masowego oddziaływania zwiększa się, jeśli w przekazywaniu treści pośredniczą przywódcy grup społecznych.

Sytuacja prasy młodzieżowej jest tym bardziej skomplikowana, że do wyżej scharakteryzowanego szkicowo schematu funkcjonowania czasopisma dołącza się balast tendencji pedagogicznych, którymi koncepcja czasopisma najczęściej dodatkowo bywa obciążona.

Trzeba również zaznaczyć, że dobór treści przekazywanych w prasie zależy w dużej mierze od jej typu, formułujących ją tradycji kulturalnych, podłoża polityczno-społecznego w którym funkcjonuje i które kształtuje jej cele. Poza tym możliwości oddziaływania uwarunkowane są sytuacjami ekonomicznymi i ustrojowymi wyznaczającymi prasie określone miejsce w strukturze społecznej.

Badaniami objęłam młodzież Internatu Zespołu Szkół Łączności w Krakowie.

Placówka ta ma charakter koedukacyjny. Mieszka w niej 36 dziewcząt i 200 chłopców uczących się w wyżej wymienionej szkole.

Budynek internatu przedstawia się bardzo okazale. Wokół jest dużo zieleni, czysto i przyjemnie. Znajdująca się w internacie świetlica ma pełne wyposażenie, mianowicie: telewizor kolorowy, gry zręcznościowe, sprzęt radiowo-magnetofonowy, odpowiednie umeblowanie. W placówce tej zorganizowano również ciemnię fotograficzną, zaś w podziemiach klub, gdzie odbywają się spotkania i dyskoteki. Urządzono także trzy pokoje do nauki, gabinet pomocy koleżeńskiej oraz podręczną bibliotekę. Jest ona jednak zaopatrzona tylko w encyklopedie, słowniki, poradniki i podręczniki. W internacie nie ma kącika czytelnictwa prasy i bieżących gazet. Natomiast dobre warunki bytowe mieszkańców sprzyjają pracy własnej ucznia i rozwojowi czytelnictwa. Sypialnie są 1-, 2-, 3-, 4- i 5-osobowe. Na jedną osobę przypadają 4 m² powierzchni mieszkalnej. W pokojach, wyposażonych w sprzęty potrzebne do nauki i wypoczynku, jest jasno i przyjemnie.

Wśród ogółu mieszkańców około 60 osób stanowią uczniowie szkół ponadpodstawowych. Ponieważ obejmowałam badaniem tylko uczniów szkoły średniej, dlatego też wymieniona wyżej grupa została wyłączone z badań.

Wśród młodzieży przeprowadziłam 150 ankiet. W efekcie końcowym do opracowania zakwalifikowałam 117 ankiet, w tym 87 wypełnionych przez chłopców, a 30 przez dziewczęta. Rozpiętość wieku badanych uczniów (z klas od I do V) wynosiła od 15 do 21 lat.

Badania dotyczą 117 wychowanków internatu, co stanowi około 51 % ogółu mieszkańców tej placówki. Wybór internatu jako terenu badań podyktowany był specyficznym charakterem tej instytucji wychowawczej. Ma ona przecież umożliwiać młodzieży oddalonej miejscem zamieszkania od siedziby szkoły nie tylko pobieranie nauki, ale również w trakcie trwania nauki szkolnej winna sta-

nowić dla uczniów "drugi dom" i w pełni przejąć w zastępstwie funkcje rodziny. Sam fakt, że jest to placówka opiekuńczo-wychowawcza, gdzie młodzież poza szkołą spędza najwięcej czasu, powoduje już szczególne sytuacje życiowe, z jakimi muszą sobie radzić wychowankowie. Poza tym istnienie wspólnych potrzeb, zadań, upodobań sprawia jednocześnie, że uczniowie mieszkający w internacie tworzą wyodrębnioną grupę w społeczności szkolnej.

Również zmiana środowiska wychowawczego, przebywanie w zbiorowości, konieczność podporządkowania się regulaminowi obowiązującemu w grupie, na pewno wymaga od tych wychowanków zmiany dotychczasowego sposobu życia. Poza tym oderwanie od domu rodzinnego i tęsknota za nim nie pozostaje bez wpływu na całokształt zachowania się uczniów w internacie, jak też na odnalezienie się w całodziennym rozkładzie dnia.

Na pewno wiele nowości, z jakimi stykają się uczniowie przybywający do tej placówki, brak kolegów, którzy pozostali w miejscu zamieszkania, nie pozostaje bez wpływu na sposób spędzania wolnego czasu, a w konsekwencji - na kształtowanie się ich zainteresowań kulturalnych.

Na całokształt zainteresowań czytelniczych mają również wpływ czynniki społeczne. Do nich należy między innymi zaliczyć pochodzenie środowiskowe badanych, które przedstawia tabela 1.

Tabela 1

Pochodzenie środowiskowe badanej młodzieży

Lp.	Miejsce stałego zamieszkania	Chłopcy	Dziewczęta	Razem	
				L	%
1.	Wieś	48	23	71	61
2.	Miasto	39	7	46	39
Ogółem badanych		87	30	117	100

Jak wynika z tabeli 1, 61 % młodzieży pochodzi ze wsi. Nie jest to bez znaczenia, gdyż zmiana dotychczasowych warunków

życia (bardzo różnych) powoduje również zmiany w zachowaniu się i postępowaniu wychowanków. Między innymi możliwość korzystania z całego wachlarza dóbr kulturalnych powoduje często pewne zagubienie się w nowym środowisku.

Podobny wpływ na postępowanie badanej młodzieży ma pochodzenie społeczne, które obrazuje tabela 2.

Tabela 2

Pochodzenie społeczne badanej młodzieży

Lp.	Pochodzenie	Liczba ankietowanych		Razem	
		Chłopcy	Dziewczęta	L	%
1.	Robotnicze	33	8	41	35
2.	Inteligentkie	18	10	28	24
3.	Chłopskie	15	6	21	18
4.	Robotniczo- -chłopskie	14	4	18	15
5.	Brak danych	7	2	9	8
Ogółem badanych		87	30	117	100

Jak widać, badana młodzież reprezentuje różne środowiska społeczne i zawodowe.

Całość badań została przeprowadzona w roku szkolnym 1984/85. Zastosowałam metodę sondażu ankietowego. Zasadniczym celem badań było wykazanie aktualnych zainteresowań czytelniczych uczniów dotyczących prasy. Chodziło o sformułowanie przez badanych odpowiedzi na pytania: czy specyfika życia w internacie wpływa na czytelniczość młodzieży, oraz - czy internet czyni wysiłki w rozwijaniu i rozbudzaniu tych zainteresowań?

Chcąc uzyskać odpowiedź na ww. pytania, zastosowałam następujące techniki badań pedagogicznych: ankietę, wywiad, obserwację i badanie dokumentów. Główną techniką badań stanowiła ankietę składająca się z 24 pytań.

Przystępując do analizy badań, dla potrzeb interpretacji wyników przyjęłam pojęcie "prasa" jako nadrzędne w stosunku do dzienników codziennych i czasopism. Zaś zagadnienie czytelnictwa prasy potraktowałam przy zbieraniu materiałów jako jeden ze wskaźników pozaliterackich zainteresowań badanych.

Analizę rozpocznę od wyjaśnienia miejsca zajmowanego przez prasę wśród innych środków masowego przekazu jako źródła wiedzy o wydarzeniach w kraju i świecie. Wyniki na ten temat przedstawia tabela 3.

Tabela 3

Źródła wiedzy o wydarzeniach w świecie

Lp.	Rodzaj źródła	Wypowiedzi	
		L	%
1.	Telewizja	45	38
2.	Radiostacje zachodnie	44	37
3.	Prasa	35	30
4.	Radio	33	28
5.	Inne źródła	30	27
6.	Rozmowy z kolegami	14	12
Liczba badanych		117	100

Za podstawowe źródło wiedzy o wydarzeniach w kraju i świecie 38 % badanej młodzieży uznało telewizję, na drugim miejscu - 37 % badanych - wymieniono prasę, 28 % wskazało na polskie radio, zaś tylko 12 % wymieniło, jako źródło zdobywania wiedzy, rozmowy z kolegami; 27 % badanych osób nie określiło konkretnie, skąd czerpie wiedzę o otaczającym świecie.

Jak z powyższego wynika, prasa zajmuje stosunkowo odległe miejsce w hierarchii wymienionych źródeł wiedzy. Telewizja nadal stanowi podstawowe źródło informacji, gdyż jest ogólnie dostępna i korzystanie z niej nie wymaga "specjalnych zabiegów". Po prostu wychowanek schodzi do świetlicy, włącza telewizor i ma pełny serwis informacyjny.

Inaczej jest z prasą, zarówno codzienną, jak i czasopismami. W internecie bowiem - o czym już wspominałam - nie ma kącika czytelnictwa prasy, nie można również wypożyczyć pism u kierownika. Dlatego chcąc korzystać z takiego źródła informacji wychowanek musi sam je kupić lub wypożyczyć od kolegi. Między innymi może to być powodem wymieniania prasy jako trzeciego z rzędu źródła informacji.

Zastanawiający jest fakt, że duży procent młodzieży słucha radiostacji zagranicznych, przy małym procencie osób opowiadających się za radiem. Wydaje się, że jednostronne korzystanie głównie z tendencyjnych informacji może niekorzystnie wpłynąć na postawy i poglądy młodzieży.

Następne pytanie ankiety, które dotyczyło źródeł zaopatrywania się w prasę wykazało, że 83 % wychowanków kupuje prasę w kiosku, 38 % pożyczka od kolegów, zaś 21 % badanych prenumeruje czasopisma i ci respondenci z reguły czytają określone pisma stale.

Analiza wykazuje, że ilość kupujących prasę jest duża, mimo wysokich, jak na możliwości finansowe ucznia, cen dzienników i czasopism. Pisma prenumerowane przez młodzież przedstawia tabela 4.

Jak wynika z danych tej tabeli, najwięcej osób prenumeruje pismo "Radioelektronik" - 18 % badanych, następnie "Młody Technik" - 15 %, "Razem" - 11 %, "Zrób Sam" - 7 %. Pozostałe tytuły są prenumerowane przez niewielką ilość osób.

Pisma codzienne większość uczniów czyta bardzo nieregularnie. Badana młodzież wymieniła tylko 6 tytułów dzienników: "Echo Krakowa", "Dziennik Polski", "Słowo Ludu", "Trybunę Ludu", "Trybunę Robotniczą" i "Gazetę Krakowską". Systematycznie 18 % badanych czyta "Echo Krakowa". Natomiast "Gazeta Krakowska" i "Trybuna Ludu" jest czytana stale przez 8 % młodzieży, a jedynie przez 2 % badanych - "Trybuna Robotnicza". Powyższe dane oraz fakt wymienienia tylko 6 tytułów dzienników świadczy o małym zainteresowaniu tego rodzaju pismami i poruszonymi w nich problemami. Sądzą jednakże, iż gdyby mieszkańcom inter-

Tabela 4

Pisma prenumerowane przez młodzież

Lp.	Tytuły pism	Wypowiedzi	
		L	%
1.	"Radioelektronik"	21	18
2.	"Młody Technik"	18	15
3.	"Razem"	13	11
4.	"Zrób Sam"	8	7
5.	"Gość Niedzielny"	6	5
6.	"Jestem"	5	4
7.	"Tygodnik Powszechny"	4	3
8.	"Magazyn Muzyczny"	4	3
9.	"Przyjaciółka"	4	3
10.	"Świat Młodych"	3	3
11.	"Magazyn Polski"	2	2
12.	"Panorama"	3	3
13.	"Człota"	2	2
14.	"Morze"	2	2
15.	"Non Stop"	2	2
16.	"Nowa Wieś"	2	2
17.	"Skrzydłata Polska"	2	2
18.	"Tempo"	2	2
Liczba badanych		117	100

natu udostępniano pisma codzienne, liczba czytających je byłaby większa.

Inaczej przedstawia się czytelnictwo czasopism. Są one przez młodzież o wiele częściej wykorzystywane jako źródło informacji, wymienionych bowiem zostało tutaj 46 tytułów. Wynika to z faktu, że młodzież w tym wieku posiada już określone zainteresowania, które stara się pogłębiać poprzez lekturę odpowiednich pism. Popularnością wśród badanych osób cieszą się zwłaszcza takie pozycje czasopiśmiennicze, na łamach których poruszane są problemy bliskie młodzieży, jej dotyczące. Najchętniej zaś czytane są takie pisma, które jednocześnie uczą i bawią. Trzeba również stwierdzić, że część młodzieży uważa czasopisma za ciekawe ze względu na zawarte w nich ilustracje,

Pośród wymienionych tytułów największą popularnością cieszy się "Razem" (62 czytelników), w następnej zaś kolejności "Radioelektronik" (42 osoby czytające), "Młody Technik" (28), "Na Przetaj" (26), "Jestem" (19), "Nowa Wieś" (16), "Przyjaciółka" (12) i "Świat Młodych" (11); "Panorama", "Tempo", "Zrób Sam" mają po 10 sympatyków. Wśród wymienionych 46 czasopism znajduje się 9 tytułów, które są przez młodzież stale czytane.

Fakt, że czasopismo "Razem" jest czytane systematycznie przez 38 osób, świadczy o jego popularności w kręgu młodych czytelników. Według opinii respondentów, pismo to porusza wiele istotnych problemów i każdy czytelnik może w nim znaleźć coś interesującego dla siebie. Jednakże młodzież skarżyła się, że jest bardzo trudno dostępne. Osoby czytające "Razem" stale, w zasadzie posiadają i pieczołowicie przechowują wszystkie jego numery.

Z badań wynika, że największe zainteresowanie czasopismami występuje w klasach I i II. Natomiast starsza młodzież znacznie rzadziej je czyta. Można przypuszczać, że powodem takiej sytuacji jest większa liczba przedmiotów nauczania w klasach III - V, w związku z czym uczniowie zmuszeni są więcej czasu poświęcać nauce. Posiadają oni już ukierunkowane zainteresowania i dlatego ograniczają się do czytania określonego pisma.

Tabela 5

Czasopisma czytane stale przez młodzież

Lp.	Tytuł czasopism	Klasy					Ogółem	
		I	II	III	IV	V	L	%
1.	"Razem"	16	4	6	9	3	38	32
2.	"Radioelektronik"	11	11	4	6	-	31	26
3.	"Młody Technik"	2	7	2	4	-	15	13
4.	"Na Przełaj"	4	1	3	3	-	11	9
5.	"Świat Młodych"	8	-	-	-	-	8	7
6.	"Tempo"	3	2	2	-	1	6	7
7.	"Jestem"	-	1	2	3	1	7	6
8.	"Non Stop"	-	-	2	3	2	7	6
9.	"Panorama"	3	1	2	-	-	6	5
Liczba badanych		-	-	-	-	-	117	100

Z zestawienia tytułów wynika, że najpopularniejsze są czasopisma techniczne, co można tłumaczyć tym, iż badana młodzież kształci się w technikum zawodowym, i czytane przez nią pisma służą bezpośrednio do poszerzania wiadomości przyswajanych w szkole. Do nich należy zaliczyć "Radioelektronika" i "Młodego Technika".

Jedno z pytań ankiety brzmiało: Gdyby wszystkie gazety i czasopisma były ci dostępne, to jakie byś wówczas czytał (-a)? Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że ponownie na pierwszym miejscu znalazło się "Razem", na które wskazało 26 % młodzieży, na drugim miejscu "Radioelektronik", podany przez 20 % ankietowanych osób, następnie "Młody Technik" - przez 13 % i czasopisma sportowe: "Sport", "Sportowiec", "Tempo", "Piłka Nożna" - wymienione również przez 13 % badanej młodzieży. Można sądzić, że czytanie przez chłopców czasopism sportowych jest pewnym wykładnikiem ich zainteresowań tą dziedziną życia.

Również wśród ulubionych periodyków znalazła się "Przyjaciółka", czytana przez 9 % badanej młodzieży, "Kobieta i Życie" - przez 8 %, oraz "Filipinka" wymieniana przez 7 % ankietowanych osób. Warto nadmienić, że czasopisma te podają uczennice, bowiem

poruszane na ich łamach tematy przeznaczone są raczej dla dziewcząt i kobiet. Dalsze miejsca zajmuje "Na Przetaj", wymienione przez 6 % badanych na równi ze "Światem Młodych" i czasopismo "Jestem" - przez 4 % ankietowanych osób.

W tym zestawieniu można wyróżnić trzy grupy pism: o tematyce technicznej, sportowej i młodzieżowej, zaliczając do tych ostatnich także kobiece.

Fakt, że czasopisma techniczne są wymieniane na drugim i trzecim miejscu, świadczy o tym, że młodzież chętnie pogłębia wiadomości zdobyte w szkole. Można wnioskować, iż szkoła potrafiła zachęcić uczniów do korzystania z takiego źródła informacji, jakim są czasopisma specjalistyczne.

Czasopisma sportowe są wykładnikiem zainteresowań młodzieży i na pewno ich wysokie miejsce w hierarchii ulubionych pism jest spowodowane i tym, że wśród badanych osób aż 74 % stanowią chłopcy, którzy z reguły interesują się sportem.

Wspólną cechą wszystkich ww. grup czasopism jest to, że zawierają w swej treści duży ładunek emocjonalny i że są zredagowane w sposób przystępny zarówno dla młodego, jak i dorosłego czytelnika.

Uderza jednak fakt, że w zestawie ulubionych periodyków nie znalazły się takie magazyny ilustrowane, jak np. "Przekrój", "Panorama", "Kulisy", czy "Ekran", oraz pisma społeczno-polityczne i kulturalne.

Mogę stwierdzić, że młodzież chętnie sięga po czasopisma, ale lubi te, które są "łatwe" w przyswajaniu. Jeśli lektura pism wymaga głębszej refleksji czy przemyśleń, są one wyraźnie odrzucane i sięgają po nie tylko nieliczni. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy są wyniki badań dotyczące tematyki interesującej młodzież w czytanej przez nią prasie. Wyniki te przedstawia tabela 6.

Tematyka sportowa interesuje b. wiele osób, bo aż 46 % badanych, w tym 50 chłopców i 4 dziewczyny. Na drugim miejscu wśród zainteresowań czytelniczych znajduje się tematyka humoru i satyry - podawana przez 38 % ankietowanych (w tym 36 chłop-

Tabela 6

Zainteresowania badanej młodzieży - czytelników prasy.

Lp.	Tematyka	Chłopcy	Dziew- częta	Ogółem	
				L	%
1.	Sport	50	4	54	46
2.	Humor i satyra	36	8	44	38
3.	Technika	38	-	38	32
4.	Rozrywki umysłowe	28	9	37	32
5.	Życie kulturalne	19	13	32	27
6.	Moda	4	25	29	25
7.	Nauka	13	3	17	14
8.	Polityka	14	3	16	16
9.	Reportaże	9	5	14	12
10.	Powieści i nowele	3	8	11	9
11.	Kronika wypadków	7	1	8	7
12.	Życie gospodarcze	4	1	5	4
13.	Procesy sądowe	2	1	3	3
14.	Ogłoszenia	2	2	4	3
Liczba badanych		-	-	117	100

ców i 8 dziewcząt). Na trzecim zaś miejscu tematyka techniczna, interesująca 32 % badanej młodzieży. Również dużą popularnością cieszą się różnego rodzaju rozrywki umysłowe, na które wskazało 32 % ankietowanych osób. Potwierdza się więc teza, że strona rozrywkowa różnych pism i magazynów ilustrowanych bardzo pociąga młodych czytelników.

Analizując dalej zainteresowania tematyczne stwierdziłam, że 27 % młodzieży interesuje się życiem kulturalnym. Temat mody znajduje się na szóstym miejscu. Na problematykę tę wskazało aż 25 dziewcząt i zaledwie 4 chłopców, co stanowi 25 % ogółu badanych.

Polityką interesuje się 14 % badanych. Następnie wymieniono kolejno: naukę, reportaże, powieści i nowele, kronikę wypadków, procesy sądowe i ogłoszenia.

W ankiecie postawiono również pytanie, czy młodzież wśród czytanych pism znajduje takie, które wyraża w pełni jej poglądy

l opinie. Otóż tylko 21 % badanych stwierdziło, iż są takie pisma i wymieniło 11 tytułów, natomiast pozostali (79 %) kategorycznie zaprzeczyli istnieniu periodyku w pełni potwierdzającego ich opinie i z tego punktu widzenia ocenili czasopisma negatywnie.

Fakt wymieniania przez młodzież tylko 11 tytułów pism, które odpowiadają jej poglądom, może wyphywać m. in. z niezbyt częstego kontaktu z prasą. Mogą bowiem stwierdzić, że np. czytelnictwo prasy codziennej w przypadku większości uczniów miało charakter sporadyczny i doraźny.

Wszelako analizując materiały trzeba stwierdzić, że zainteresowania badanej młodzieży czasopismami są stosunkowo rozległe. Z tytułowego ich zestawu można wnioskować, że w znacznym stopniu przyczyniają się do poszerzenia zakresu wiadomości uczącej się młodzieży, w dużej mierze stanowiąc uzupełnienie czytelnictwa książek. Na podstawie obserwacji można jednakże również stwierdzić, że młodzież dość często tylko dla "zabicia czasu" sięgała po dostępne w danej chwili pisma.

Bardzo podobało mi się zorganizowanie w internacie tzw. "poczty wymiennej" czasopism (szczególnie tych bogato ilustrowanych) umożliwiającej korzystanie z nich wielu uczniom. Zauważyłam też, iż mieszkańcy internatu często postępują zgodnie z dewizą "Ja nie jestem gorszy(a)" - i jeśli jakiś przeczytany artykuł zostanie oceniony przez kilka osób jako bardzo dobry i godny przeczytania, wówczas większość uczniów różnymi drogami dociera do tego artykułu.

Ten stan rzeczy dobry wychowawca mógłby umiejętnie wykorzystać, podsuwając młodzieży artykuły warte przeczytania. W internacie nie ma bowiem propagandy czytelnictwa prasy i, niestety, również pedagodzy nie są tym zainteresowani. Uważam, że jest to sprawa bardzo ważna i powinna bardziej absorbować opiekujących się młodzieżą wychowawców.

Uczniowie często stwierdzali w rozmowach, że chętnie przeczytaliby różne pisma, ale przecież wszystkich nie są w stanie kupić. Moim zdaniem, urządzenie w świetlicy np. kącika czasopism,

zorganizowanie prenumeraty kilkunastu periodyków czy też sporządzanie gazetek ściennych, przedstawiających rzeczywiste poszukiwania intelektualne młodzieży, na pewno rozwiązałoby ten problem.

Wydaje się, że jeśli internat przejmuje pewne funkcje rodziny, to nie powinny się one sprowadzać tylko do zaspokojenia potrzeb biologicznych, ale również - duchowych i kulturalnych. Stworzenie zaś szerszych kontaktów z prasą mogłoby stać się czynnikiem pogłębiającym i rozwijającym zainteresowanie pożądane z punktu widzenia pedagogicznego.

Reasumując można stwierdzić, że praca z czasopiśmem umiejętnie i taktownie wykorzystana w działalności wychowawczej może wyjść na korzyść zarówno młodzieży, gdyż ułatwi jej zdobycie żywo obchodzących ją treści, jak i wychowawcom, wzbogacając ich zasób wiedzy pedagogicznej o jeszcze jeden bardzo ważny środek oddziaływania. Warto jednak się zastanowić, w jaki sposób w większym niż dotychczas stopniu wykorzystać warunki internatu do rozwijania zainteresowań i odpowiedniego ich ukierunkowania. Jak już powiedziałam, w kwestii rozbudzania zainteresowań zespół wychowawczy nie wykazuje zbyt dużej inicjatywy; niestety częściej stosowane są środki administracyjne niż pedagogiczne. Postuluję więc, aby w programach i regulaminach internatu jako placówki opiekuńczo-wychowawczej w większym stopniu uwzględniano pracę z wychowankami w zakresie kształtowania zainteresowań czytelniczych i rozwijania nawyków w tym zakresie. Od tego bowiem zależy, czy wychowanek będzie wychodził z internatu przygotowany do konsumowania dóbr kulturalnych, czy będzie go cechowała ciekawość kultury w najszerszym tego słowa znaczeniu. W świetle uzyskanych materiałów można stwierdzić, że wystarczy jedynie w sposób umiejętny wyjść naprzeciw zainteresowaniom pozaszkolnym młodzieży, aby dopomóc jej we właściwym ich rozwoju i pogłębianiu.

Wyniki moich badań dotyczące niektórych ogólnych spraw pokrywają się z wynikami badań przedstawionych przez A. Przewalską w następujących pracach: "Młody czytelnik i współczesność", "Książka w życiu młodzieży współczesnej", "Z badań nad

czytelnictwem i literaturą dla młodzieży". Trzeba jednakże stwierdzić, że występują zasadnicze różnice w wynikach badań dotyczących między innymi: zestawu tytułów dzienników codziennych i czasopism, sprawy korzystania ze źródeł wiedzy o wydarzeniach w kraju i na świecie oraz oceny treści czytanych pism i częstotliwości korzystania z nich. Różnice te są spowodowane faktem, że na terenie internatu nie prowadzono wcześniej badań czytelnictwa i dlatego trudno dokonywać porównań w tym względzie.

Z podsumowania całokształtu badań wynika, że czytelnictwo czasopism zajmuje poważne miejsce wśród różnorodnych i często jeszcze nie sprecyzowanych zainteresowań pozaszkolnych młodzieży. Toteż zadanie jego upowszechniania powinno być podejmowane zarówno przez rodzinę, szkołę, jak i placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Poświęcenie bowiem większej uwagi kształtowaniu zainteresowań czytelniczych uczniów, rozwijaniu ich nawyków w tej dziedzinie, stworzenie sprzyjających warunków odbioru informacji prasowych pozwoli na efektywne wykorzystanie przez młodzież wartości przekazywanych w czasopismach.

PRZYPISY

¹ J. Kądzelski, O problemie modelu rewolucji kulturalnej, Łódź - Warszawa 1964, s. 46.

LITERATURA

- Bajka Z., Czytelnictwo Prasy w Polsce Ludowej, Kraków 1976.
Dewitz W., Praca wychowawcza w internacie szkoły zawodowej, Warszawa 1972.
Gostkowski L., Główne funkcje czytelnictwa pism społeczno-kulturalnych, "Studia Socjologiczne" 1966, nr 2.
Kądzelski J., O problemie modelu rewolucji kulturalnej, Łódź - Warszawa 1964.

- Kłoskowska A., Kultura masowa, Warszawa 1964.
- Kowalik K., Wychowanie w internacie. Wybrane zagadnienia, Warszawa 1975.
- Kubin J., Czynniki warunkujące skuteczność masowego oddziaływania, "Studia Socjologiczne" 1961, nr 1.
- Łobocki M., Metody badań czytelniczych, w: Materiały z badań czytelniczych, pod red. A. Przecławskiej, Warszawa 1963.
- Przecławska A., Młody czytelnik i współczesność, Warszawa 1967.
- Przecławska A., Książka w życiu młodzieży współczesnej, Warszawa 1962.
- Węgierski Z., Internat jako środowisko wychowawcze, Warszawa 1979.
- Zaborowski Z., Wstęp do metodologii badań pedagogicznych, Warszawa 1973.
- Z badań nad czytelnictwem i literaturą dla młodzieży, pod red. A. Przecławskiej, Warszawa 1970.